

พระภิกษุญาณวชิราภรณ์ (บุญมี โชติปาโล)

(พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๕๔๗)

ชาติภูมิ

พระภิกษุญาณวชิราภรณ์ (บุญมี โชติปาโล) นามเดิม บุญมี นามสกุล กุศลคุณ เกิดวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๒ ตรงกับวันพฤหัสบดี ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ปีระกา ซึ่งเป็นมาฆบูชา ที่บ้านนาเมือง ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ชื่อบิดา นายกุ ชื่อมารดา นางเลื่อน กุศลคุณ

พระภิกษุญาณวชิราภรณ์ หรือที่บรรดาศิษยานุศิษย์และผู้ที่เกี่ยวข้องเรียกนามท่านว่า “หลวงพ่อบุญมี หรือหลวงปู่บุญมี” ได้เล่าถึงเหตุที่ได้ชื่อ “บุญมี” ว่า ก่อนที่โยมมารดาจะตั้งครรภ์ได้ฝันว่า หลวงปู่สีทา ขยเสโน ซึ่งมีศักดิ์เป็นลุงของหลวงปู่บุญมี ได้นำพร้าขึ้นสนิมมาให้หนึ่งเล่มโยมมารดาจึงถามว่า “เอาพร้าขึ้นสนิม (เป็นสนิม) มาให้ทำไม ใช้อะไรก็ได้ไหม” หลวงปู่สีทา บอกว่า “ให้เอาไปฝน (ลับมีด) เสียก่อนจึงจะใช้ได้” เมื่อโยมมารดาจะคลอดก็เกิดอาการเจ็บท้อง (เจ็บครรภ์) อยู่นานเป็นเวลา ๗ วัน ๗ คืน ความทราบถึง พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ ผู้สำเร็จราชการมณฑลอีสาน ซึ่งเป็นลูกศิษย์ที่เคารพนับถือหลวงปู่สีทามาก พระองค์จึงได้เสด็จพร้อมหลวงปู่สีทามาเยี่ยมดูอาการโยมมารดา ครั้นถึงเวลาเที่ยงตรงวันนั้น โยมมารดาก็คลอดลูกออกมาเป็นชาย เสด็จในกรมทรงรับสั่งว่า “เด็กชายคนนี้จะรวยจะเป็นผู้มีบารมีมาเกิด จะดีจะชั่วอย่างไรก็ไม่อาจรู้ได้ ขอให้ชื่อว่า บุญมี นะ” และรับสั่งให้โยมบิดาห่อพันตัวเด็กแล้วนำไปลอดใต้ท้องช้างกลับไป กลับมา สามครั้ง เพื่อเป็นสิริมงคล หลวงพ่อบุญมีจึงได้ชื่อว่า “บุญมี” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

หลวงพ่อบุญมีในวัยเด็ก มีสุขภาพร่างกายบอบบาง ไม่แข็งแรง เลี้ยงยาก โยมมารดาจึงได้ประคับประคองเลี้ยงดูเป็นอย่างดีตลอดเวลา ไม่อยากให้ไปทำมาหาเลี้ยงชีพที่เป็นงานหนักและอยู่ห่างไกล จึงบอกหลวงพ่อบุญมีว่า “ลูกเอ๋ย บวชซะ แล้วอย่าสึกนะ” จากคำพูดนี้ทำให้หลวงพ่อบุญมีรำลึกอยู่เสมอว่า จะเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์แทนพระคุณพ่อ แม่ (คณะศิษยานุศิษย์, ๒๕๔๗ : ๑-๒)

การศึกษา บรรพชา และอุปสมบท

หลวงพ่อบุญมีได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งทางโลกและทางธรรม ตลอดจนการศึกษาพิเศษ ดังนี้ พ.ศ. ๒๔๖๕ จบชั้นประโยคประถมศึกษา (ป.๓) จากโรงเรียนประชาบาลบ้านนาเมือง ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

ในขณะที่เรียนชั้นประถมศึกษา โยมมารดาได้นำเด็กชายบุญมีไปฝากเป็นลูกศิษย์วัดกับหลวงปู่สีทา (ซึ่งเป็นหลวงลุง) ที่วัดบูรพา ทำให้มีโอกาสได้รับใช้ใกล้ชิดกับหลวงปู่เสาร์ กนตสีโล และพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ซึ่งเดินทางไปเยี่ยมหลวงปู่สีทา และพำนักที่วัดบูรพา พ.ศ. ๒๔๖๘ หลวงปู่สีทา มรณภาพ โยมมารดาจึงนำไปบรรพชาเป็นสามเณรที่วัดศรีทอง (วัดศรีอุบลรัตนารามในปัจจุบัน) อำเภอเมืองอุบลราชธานี หลังจากนั้นพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโตได้นำสามเณรบุญมีติดตามไปจำพรรษาที่จังหวัดสกลนครด้วย จึงมีโอกาสได้เรียนรู้ ซึมซับ ปฏิปทาจริยาวัตรของพระวิปัสสนาจารย์อย่างใกล้ชิดตั้งแต่เยาว์วัย

นอกจากนั้น หลวงพ่อบุญมียังได้ศึกษาเล่าเรียนอักษรขอม อักษรธรรม อักษรไทยน้อย (ลาว) จนเกิดทักษะมีความรู้ ความเข้าใจจนอ่านออก เขียนได้อย่างชำนาญ เวลาเทศน์อบรมสั่งสอนญาติโยมและสานุศิษย์ มักจะยกหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ประกอบผญา สุภาษิตอีสานจนเป็นที่ประทับใจของผู้ฟังอยู่เสมอ

เมื่ออายุครบ ๒๐ ปี ได้อุปสมบท วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ ตรงกับวันศุกร์ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ปีมะแม ซึ่งเป็นวันวิสาขบูชา ที่วัดศรีทอง อำเภอเมืองอุบลราชธานี โดยมีพระศาสนดิลก (เสน ชิตเสโน) เป็น

พระอุปัชฌาย์ พระมหาสว่าง เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระอาจารย์เพ็ง เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้ฉายาว่า “โชติปาโล”

พ.ศ. ๒๔๘๐ สอบได้นักธรรมชั้นเอก (น.ธ.เอก)

หน้าที่การงาน

ด้านการปกครอง

พ.ศ. ๒๔๘๐ หลวงพ่อบุญมี ได้มีโอกาสกลับมาจำพรรษาที่จังหวัดอุบลราชธานี หลังจากได้ออกเดินธุดงค์ และจำพรรษาในวัดท้องถิ่นต่างแดนหลายพรรษากับครูบาอาจารย์แล้ว ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดนาเมือง บ้านนาเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี สืบต่อจากพระศาสนดิลก ซึ่งเป็นพระอุปัชฌาย์ ช่วงนี้หลวงพ่อก็มีโอกาสพัฒนาวัดนาเมือง ซึ่งเป็นบ้านเกิดอย่างจริงจัง โดยอาศัยพลังศรัทธาประชาชนที่เลื่อมใสเคารพนับถือต่อท่านทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด จึงทำให้การปรับปรุงพัฒนาวัดเจริญรุ่งเรือง ทั้งในด้านการศาสนา วัตถุ และด้านจิตใจของประชาชนเป็นไปอย่างรวดเร็ว และภายหลังได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น “วัดสระประสานสุข” บ้านนาเมือง ตำบลไร่น้อย อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

ด้านสาธารณูปการ

พ.ศ. ๒๕๑๕ หลวงพ่อได้เป็นผู้นำชาวบ้าน สร้างศาลาการเปรียญขนาดใหญ่ ทรงปั้นหยากายในประดิษฐานพระพุทธรูปปางนาคปรกขนาดใหญ่ ที่วัดสระประสานสุขได้เป็นที่สักการบูชาของพุทธศาสนิกชนทั่วไป

พ.ศ. ๒๕๒๙ ประธานก่อสร้างอุโบสถบนเรือสุพรรณหงส์ ที่วัดสระประสานสุข ซึ่งมีความมุ่งหมายว่าจะเป็นพาหนะที่จะบรรทุก ผู้มีใจเป็นกุศลข้ามห้วงมหาสมุทรแห่งวิภูสงสาร สู่แดนนิพพานในที่สุด อุโบสถหลังนี้ตั้งตระหง่านโดดเด่นสวยงาม ก่อให้เกิดศรัทธา เลื่อมใสแก่ญาติโยมที่ได้เข้ามาทำบุญในวัดนี้เป็นอย่างยิ่ง

พ.ศ. ๒๕๓๔ ผู้นำก่อสร้างพระพุทธรูปปางประทานพร สูง ๗ เมตร ๗๗ เซนติเมตร ถวายพระนามว่าพระพุทธรูปโชติปาโลขณะมาร สร้างพระสังกัจจายน์ สูง ๓ เมตร ๗๗ เซนติเมตร ถวายพระนามว่า พระสังกัจจายน์ โชติปาโล และสร้างพระศิวลีโชติปาโลไว้ ณ วัดสังกัจจายน์ศรี บนเขาสะแกกรัง อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

นอกจากนั้น หลวงพ่อบุญมีได้เป็นผู้นำในการก่อสร้างศาสนสถาน และศาสนวัตถุในวัดสระประสานสุขอีกมาก ได้แก่ วิหารโชติปาโล กุฏิโชติปาโลทรงไทย กุฏิทรงไทยโชติธรรมหอสวดมนต์ทรงไทย ศาลากลางน้ำบนเรือสุพรรณหงส์ตัดถนนเข้าหน้าวัด ซ่างสามเศียรขนาดใหญ่หน้าประตูวัด กำแพงคอนกรีตล้อมวัดซึ่งมีรูปสัตว์นานาชาติ และปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เป็นระเบียบสวยงาม เป็นสัดส่วนร่มรื่นด้วยไม้ดอกไม้ประดับประดับสวยปฏิบัติ และที่บำเพ็ญบุญ เป็นที่พึ่งพิงด้านจิตใจของคนที่มีความทุกข์เดือดร้อน เพื่อเข้าขอปรึกษาและประพรมน้ำมนต์

นอกจากการพัฒนาวัดแล้ว ศาสนวัตถุที่นิยมพาลูกศิษย์สร้างมากที่สุด คือ พระพุทธรูปปางต่าง ๆ ขนาดใหญ่เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเป็นที่เคารพสักการะกราบไหว้ของพุทธศาสนิกชน เช่น สร้างพระนาคปรก ร่วมกับหลวงพ่อดี วัดโคศการาม จังหวัดสมุทรปราการ และสร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ เพื่อถวายตามวัดในสถานที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศจำนวน ๑๐ องค์ เป็นต้น

ด้านการเผยแผ่และสังคมสงเคราะห์

นอกจากการก่อสร้างศาสนวัตถุและศาสนสถานจำนวนมากแล้ว หลวงพ่อบุญมีก็ได้ให้ความเมตตาช่วยเหลือก้อหนุนโรงพยาบาลต่าง ๆ ที่ขาดแคลนอุปกรณ์และเครื่องมือแพทย์ โดยการบริจาคเครื่อง วัสดุความดันโลหิต เครื่องดูดเสมหะ เครื่องตรวจเลือดให้แก่โรงพยาบาลในจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ และจังหวัดเชียงใหม่รวม ๘ แห่ง เป็นต้น

เมื่อถึงคราวงานบุญคล้ายวันเกิดที่ศิษยานุศิษย์จัดให้หลวงพ่อเป็นประจำทุกปี สิ่งที่ท่านทำเป็นนิตยมิได้ขาดก็คือ การมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษาที่เรียนดีแต่ยากจน ปีละ ๒๐ ทุน มอบเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์การศึกษาแก่โรงเรียนต่างๆ ให้ท่านแก่เด็กยากจนและเด็กกำพร้าในจังหวัดอุบลราชธานี ไถ่ชีวิตโค-กระบือ เพื่อนำไปแจกให้ชาวบ้านยากจน บริจาคเสื้อผ้า อาหาร ยารักษาโรคให้แก่ศูนย์ชาวเขาแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงใหม่ พัฒนาแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ ให้กับหมู่บ้านต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น ซึ่งเป็นที่ปรากฏชัดถึงความเป็นผู้เสียสละเพื่อสร้าง “ทานบารมี” สมกับนามว่า “บุญมี” โดยแท้จริง

ปฏิปทาจริยวัตรและเกียรติคุณที่ได้รับ

๑) หลวงพ่อบุญมี เป็นพระเถระที่เต็มเปี่ยมด้วยพลังเมตตาจิต ในการช่วยเหลือก้อหนุนทั้งด้านวัตถุและจิตใจแก่ผู้เดือดร้อนและคนยากจน รวมถึงสถานศึกษา สถานพยาบาลและหมู่บ้านต่าง ๆ ปรากฏชัดจากรายการบริจาคทานจำนวนมาก

๒) หลักธรรมคำสอนที่ท่านเน้นมากที่สุด ก็คือ การสอนให้รู้จักบุญคุณของพระแก้ว ๒ องค์ คือ ปิตามารดา ซึ่งถือว่าเป็นพระอรหันต์ในบ้านที่ลูกหลานควรให้ความเคารพกราบไหว้อยู่ตลอดเวลา ตามหลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมให้ศิษยานุศิษย์ทุกคนได้บำเพ็ญกุศลสมათาน รู้จักใช้หลักศาสนากับสังคมไทย และรู้จักประหยัคอดออม สิ่งที่สำคัญ คือ สอนให้พระพุทธศาสนิกชนปฏิบัติธรรมเป็นกิจวัตรประจำวัน โดยฝึกสมาธิเจริญจิตภาวนา แผ่เมตตาและเน้นให้สมათานศิลปปฏิบัติธรรมและบำเพ็ญทานบารมีในวันสำคัญ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์

๓) ผู้รู้และศิษย์จำนวนมาก ได้ให้การยกย่องหลวงพ่อว่าเป็นอริยสงฆ์ ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ องค์หนึ่ง เพราะมีปฏิปทาจริยวัตรตรงดงาม มกน้อย สันโดษ ชอบสงัด เดินทางสายกลาง มีอุดมคติและปฏิบัติก็มีมาตรฐานตามสายครูอาจารย์ โดยเฉพาะหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) และพระศาสนดิลก (เสน ชิตเสโน) ผู้เป็นอุปชฌาย์ของท่านมาโดยตลอด และธรรมเทศนาของหลวงพ่อบุญมี นอกจากยกหลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์แล้ว ยังสอดแทรก ฌานาคติธรรม และภาชิต้อีสานอยู่เสมอ ซึ่งก่อให้เกิดความศรัทธา เลื่อมใส ซาบซึ้งแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไปที่ได้รับฟัง ซึ่งหลวงพ่อบุญมียินดีต้อนรับศิษย์ทุกระดับชั้น โดยมีได้มีการแบ่งชนชั้นวรรณะ มีเมตตากรุณาเสมอกันทั่วหน้า

๔. ในงานเฉลิมฉลอง ๒๐๐ ปี เมืองอุบลราชธานี หลวงพ่อบุญมีได้รับการพิจารณา จาก คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี ยกย่องให้เป็น “พระดีศรีอุบล” และเป็น “พระดี ศรีแผ่นดิน” นำมาซึ่งความปลาบปลื้มปิติยินดีแก่ศิษยานุศิษย์เป็นอย่างมาก

สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๒๔	พระครูสัญญาบัตร ชั้นเอกที่ พระครูไพโรจน์รัตโนบล
พ.ศ. ๒๕๓๑	พระครูสัญญาบัตร ชั้นพิเศษ ในราชทินนามเดิม
พ.ศ. ๒๕๔๕	พระราชาคณะชั้นสามัญ ฝ่ายวิปัสสนาธุระที่ พระภวานาวิศาลเถร (วิ)

อนิจจังแห่งชีวิต

พระภิกษุภิกษุวิศาลเถร หรือหลวงพ่อบุญมี โชติปาโล เป็นทั้งพระเถระผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ และพระเกจิอาจารย์ ผู้มีวิद्याาคมขลังศักดิ์สิทธิ์แห่งเมืองอุบลราชธานี ได้อาพาตด้วยโรคปวดอักษเสบ เกิดโรแทรกซ้อนมาตั้งแต่วันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ประกอบกับสังขารอันชราภาพมากแล้ว แพทย์ตรวจอาการแล้วลงความเห็นว่า ควรให้หลวงพ่อกลับมาพักรักษาตัวที่กุฏิวัดสระประสานสุขต่อไป โดยส่งแพทย์และพยาบาลไปดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด และได้มีศิษยานุศิษย์ ทุกชนชั้นเป็นห่วงเป็นใยต่ออาการอาพาตของหลวงพ่อก มาก ได้เข้ามาเยี่ยมดูแลอาการป่วยของท่านตลอดเวลาไม่ได้ขาด

ในวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๗ เวลา ๑๑.๕๕ น. ภายหลังจากพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรราชทินนิตตามาตุ เสด็จเยี่ยมและเสด็จกลับไม่นาน ท่านได้มรณภาพยังความโทมน์สแก่พระองค์ และศิษยานุศิษย์ที่เข้ามาเยี่ยมอาการอาพาตทุกคน สิริรวมอายุได้ ๙๕ ปี พรรษา ๗๔ ขณะนี้ (พ.ศ. ๒๕๕๐) สรีระสังขารท่านยังคงเก็บรักษาไว้ให้บรรดาศิษยานุศิษย์ได้สักการบูชา ณ ศาลาการเปรียญวัด สระประสานสุข บ้านนาเมือง ตำบลไร่โน้ย อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

พระภิกษุภิกษุวิศาลเถร หรือหลวงพ่อบุญมี เป็นพระเถระฝ่ายวิปัสสนากัมมัฏฐาน ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีปฏิปทาจารย์วัตรอันงดงาม เป็นที่ศรัทธาเลื่อมใสของญาติโยมพุทธบริษัททุกระดับชั้น สมควรได้รับการยกย่องเป็น “ปราชญ์” ชาวอุบลราชธานีอย่างแท้จริง

หนังสืออ้างอิง

คณะกรรมการดำเนินการ. ที่ระลึกฉลอง ๑๕๐ ปี วัดศรีอุบลรัตนาราม (วัดศรีทอง) ต.ในเมือง อ.เมือง

อุบลราชธานี จ.อุบลราชธานี ๙ เมษายน ๒๕๔๙. อุบลราชธานี, วิทยาออฟเซทการพิมพ์, ๒๕๔๙.

คณะศิษยานุศิษย์. พระดีศรีอุบล พระภิกษุวิศาลเถร (บุญมี โชติปาโล) ประวัตติและพระธรรมเทศนา.

อุบลราชธานี, เพิ่มพูนการพิมพ์, ๒๕๔๙.